

Psykoedukation för patienter med PS enligt ICD -11

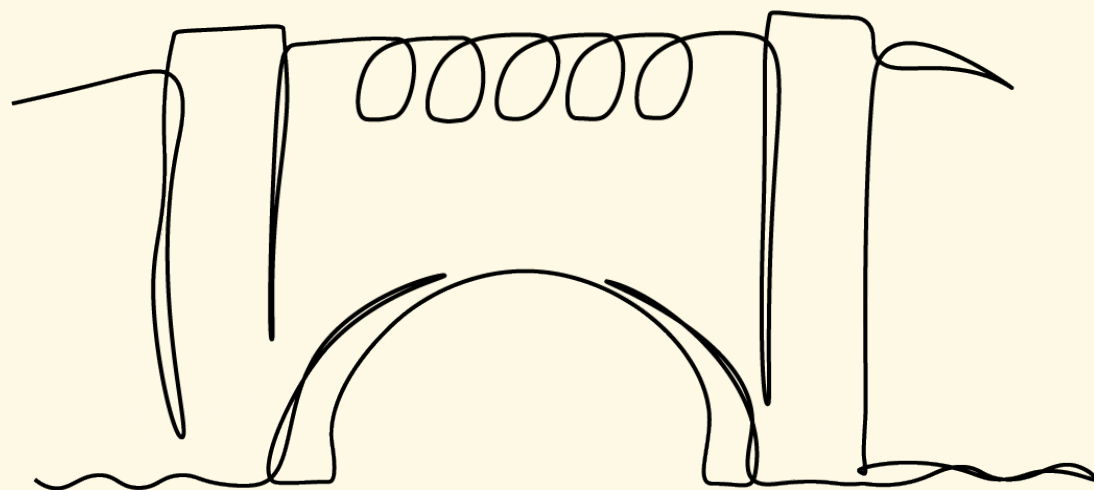
Maja Fredriksson & Johanna Freidlitz

Psykiatri Malmö Trelleborg

Varför?

- PS fick begränsad klinisk uppmärksamhet (EIPS/BPD undantag)
- Standardiserade vårdprocesser i Psykiatri Skåne 2021
 - SVP PS: diagnostik enligt ICD -11, generalistisk behandling
 - Utbildningsinsatser - ökat antal PS - diagnoser
- Fortsatt underskott riktad behandling
 - Psykoedukation central, bro mellan diagnos och behandling

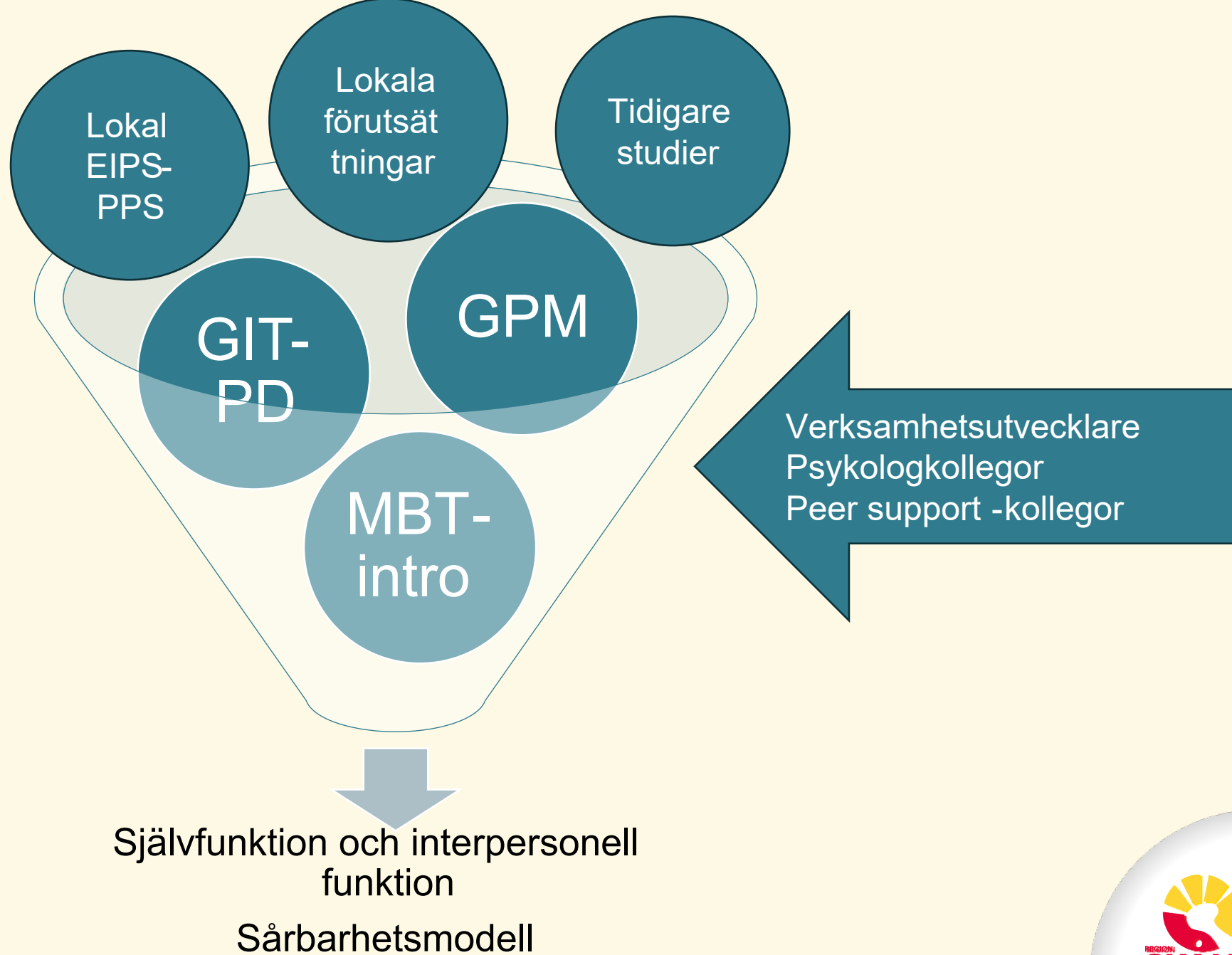
Rational för psykoeduaktion

- Effekten av att få en psykiatrisk diagnos tenderar att bli negativ om otillräcklig information om den ges (Perkins m. fl., 2018)
- Kostnadseffektiv interventionstyp som kan erbjudas i många olika format (individuellt, i grupp, digitalt, i text, för närstående/nätverk) (Ridolfi & Gunderson, 2018)
- Effekter som minskad stigmatisering, förbättrad följsamhet till och utfall av behandling, minskning av återfall och heldygnsvårdstillfällen, förbättrad social funktion och livskvalitet vid allvarlig psykisk ohälsa (Morgan m. fl., 2018, Zhao m. fl., 2015)

En av principerna i GPM, motiverad av

- Bidrar med struktur, begriplighet och ökad agens
- Sätter realistiska förväntningar och klargör motiven till olika behandlingsinsatser
- Läger grund för allians, samarbete och epistemisk tillit

Hur och vad?

Innehåll

• Tillfälle 1

Vad är PS?

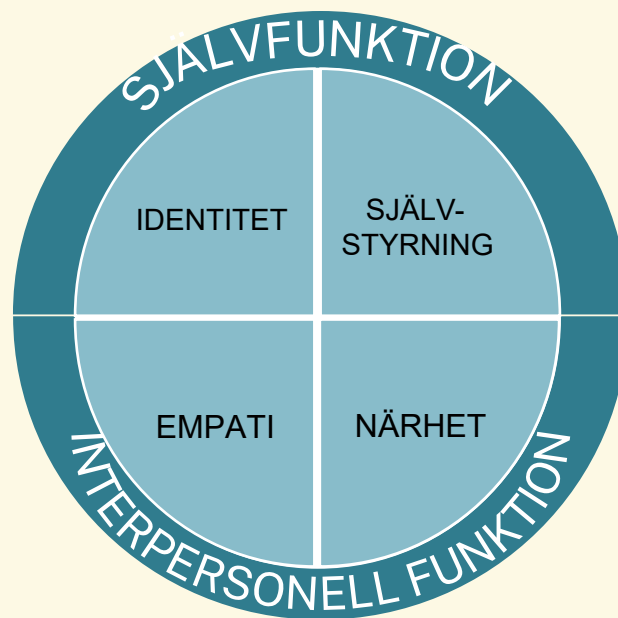
Personlighet och personlighetssyndrom, konsekvenser, prevalens, etiologi , prognos.

Presentation peer support.

- *Svårigheterna går att förstå*
- *Det är ingens fel*
- *Det finns andra med liknande problem*
- *Det är möjligt att må och fungera bättre*

• Tillfälle 2-5

Fördjupning inom ett funktionsområde per tillfälle

• Tillfälle 6

Stöd och behandling

Hur vården fungerar

Läkemedel

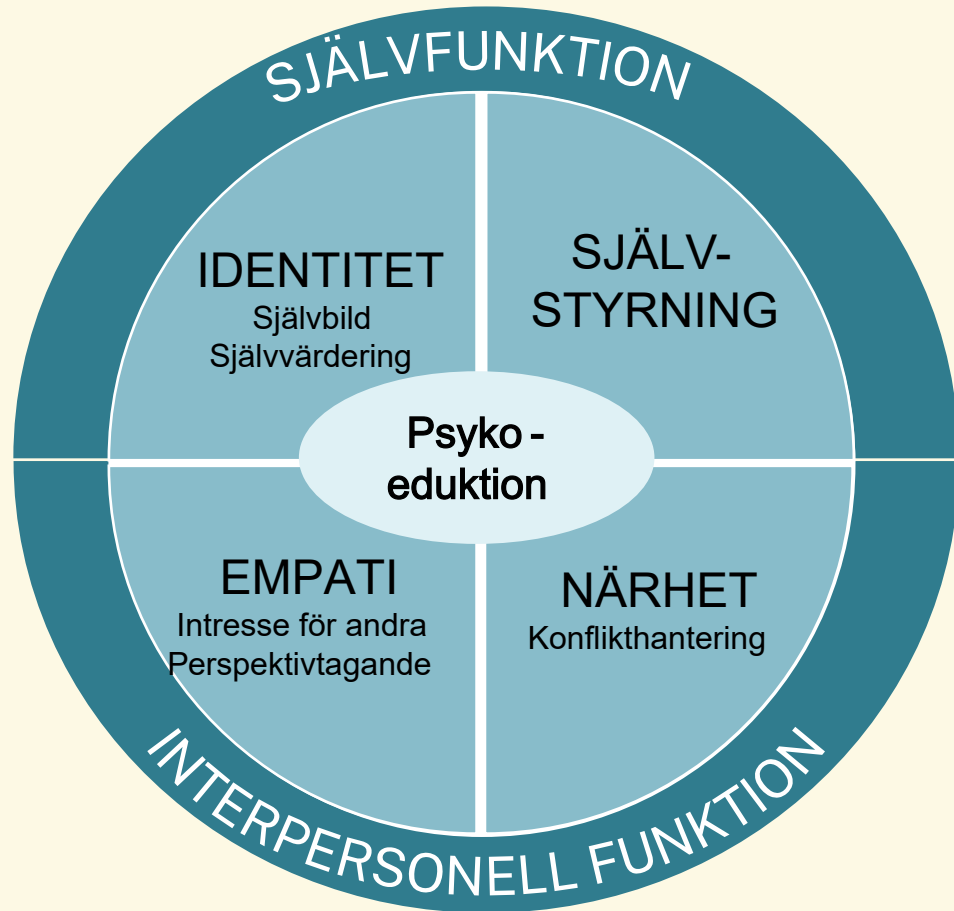
Psykologisk behandling

Stöd från andra/i samhälle

Personlig återhämtning

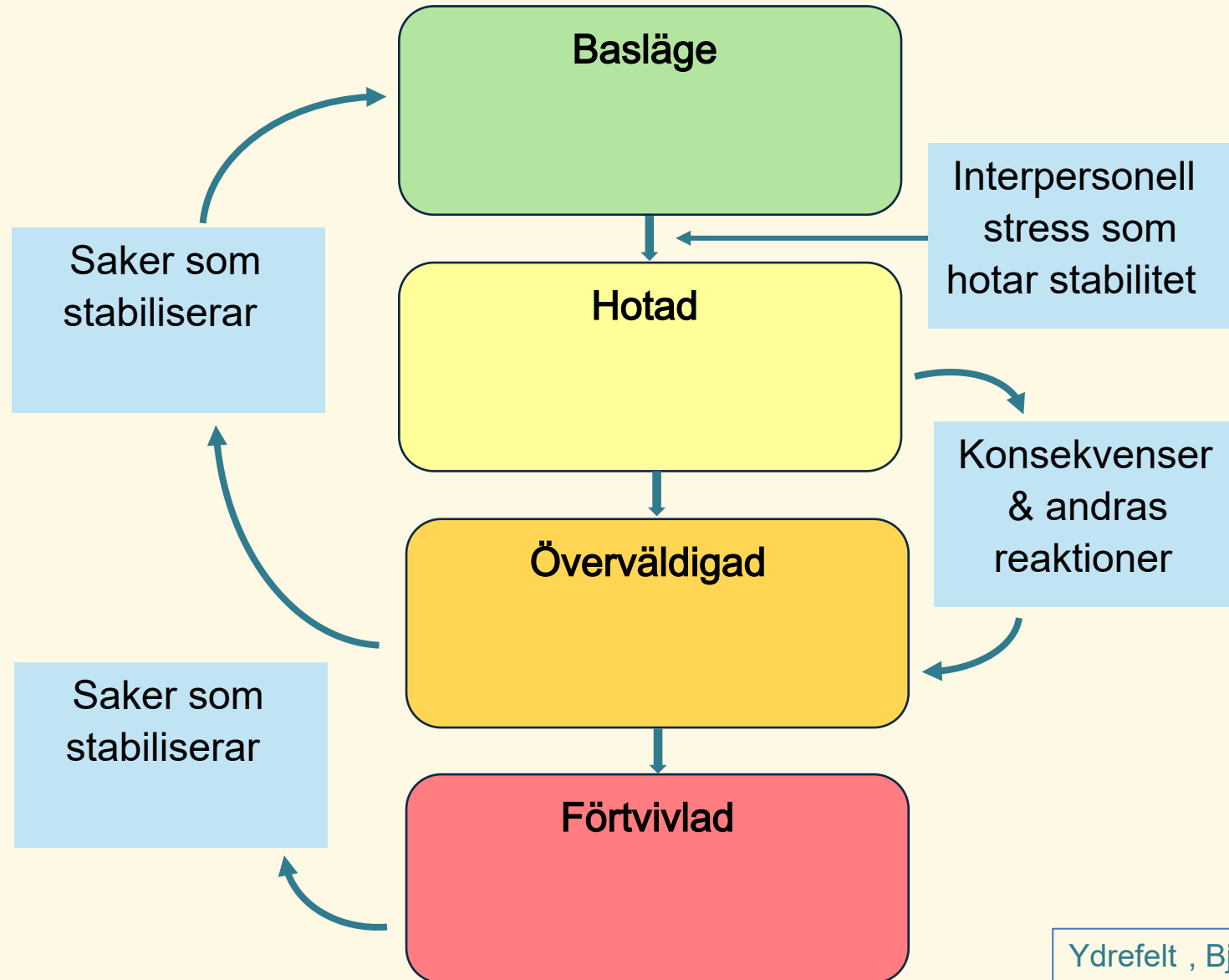
Struktur för innehåll/"moduler" inspirerat av GIT

-PD

- Vad innebär detta?
- Varför är området viktigt?
- Hur hör det ihop med PS?
- I vilken grad och hur kan området påverkas?

”Sårbarhetsmodell” inspirerad av GPM

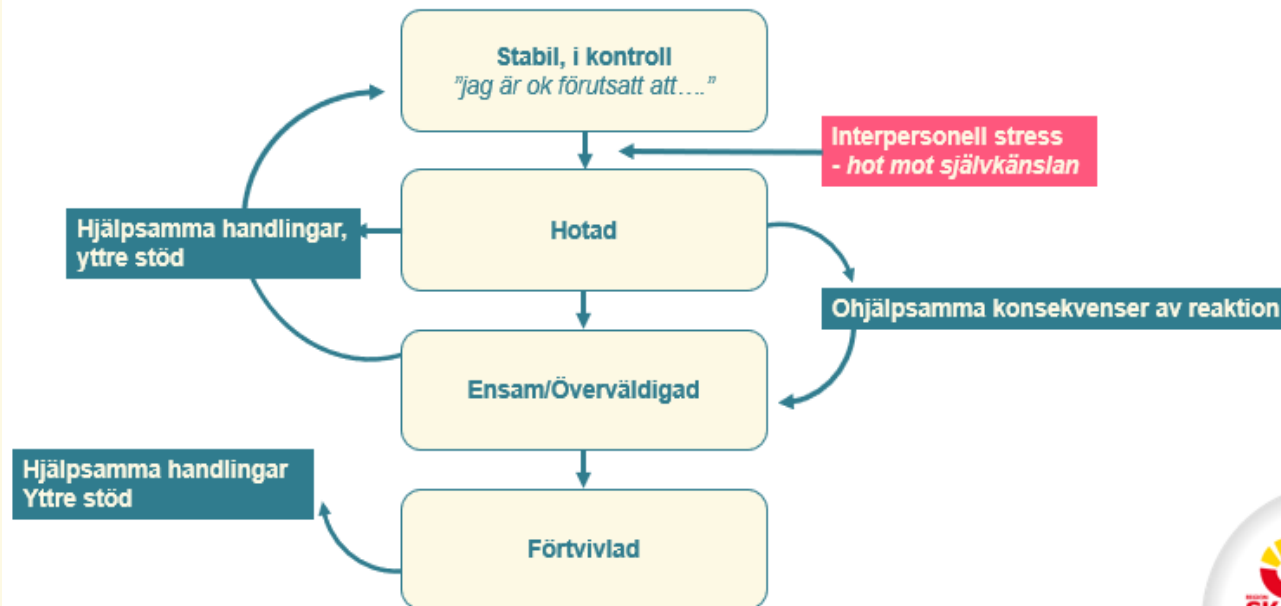
Ydrefelt , Björling m fl (2025)

Innehåll en session:

- Avstämning föregående tillfälle + "veckans tips"
- Dagens tema: information + reflektion/diskussion
- Exempel, tillfälle 2: **Identitet**
 - Identitetsproblem vid personlighetssyndrom
 - Självbild, självförtroende & självkänsla
 - Känslor
 - Mentalisering

- *Vad innebär detta?*
- *Varför är området viktigt?*
- *Hur hör det ihop med PS?*
- *I vilken grad och hur kan området påverkas?*

Sårbarhetsmodell

• "Veckans tips"

Varje gång du borstar tänderna under veckan:

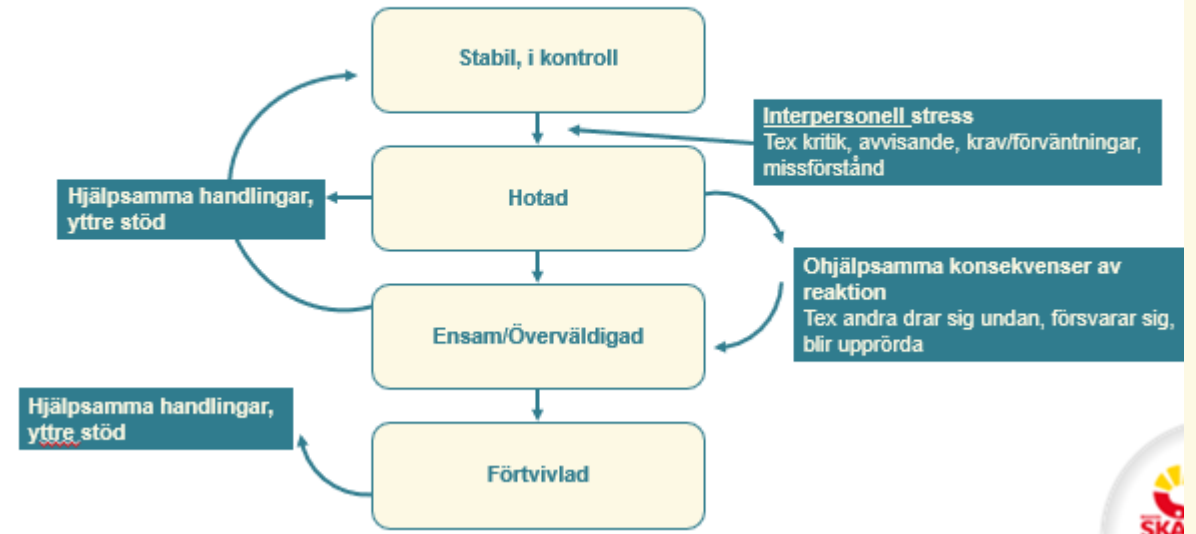
...stanna upp och rikta nyfikenheten uppmärksamheten inåt – vad känner du i kroppen, vilka känslor och tankar finns där just nu?

- Exempel, tillfälle 4: **Empati**

- Empati – att ta andras perspektiv
- Sårbarhetsmodell – interpersonell känslighet
- Vanliga problem med empati vid PS
- Mentalisera andra
- Påverkan på andra - interaktionsmönster

- *Vad innebär detta?*
- *Varför är området viktigt?*
- *Hur hör det ihop med PS?*
- *I vilken grad och hur kan området påverkas?*

Sårbarhetsmodell

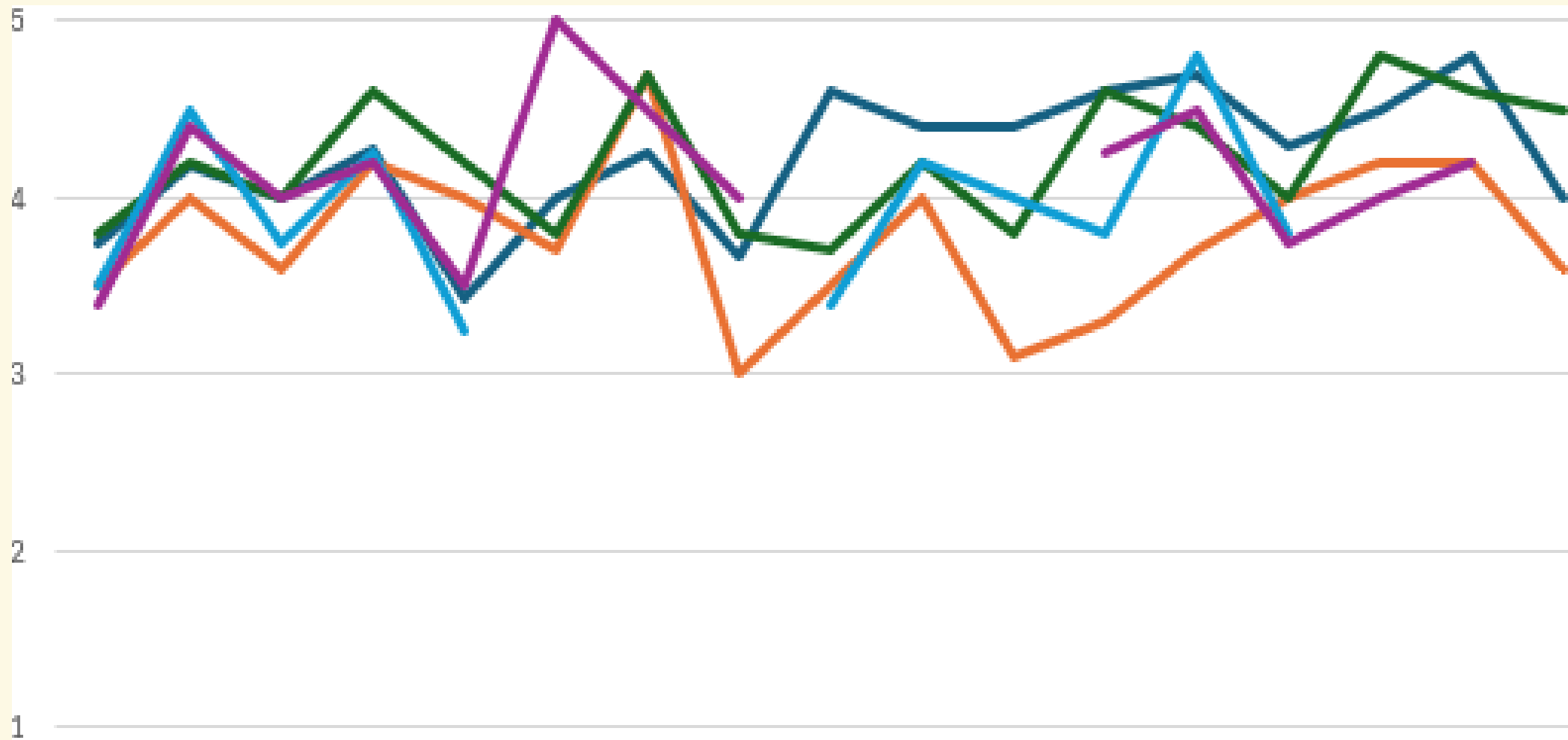

- "Veckans tips"

Tänk på en situation där det uppstått ett missförstånd. Fundera över:

- *Vad tror du den andra tänkte/kände? Vad "vet" du om det?*
- *Varför gjorde den andre som den gjorde? Utifrån vilken känsla/vilket behov?*
- *Passar din tolkning med hur du känner personen?*
- *Hur hade du kunnat validera personens upplevelser?*

Hur upplevdes det?

"Bra inledande föreläsning som gav en bra överblick."

"Diskussionerna och erfarenhetsutbytet var ögonöppnare och gav nya perspektiv."

"Att träffa andra med samma problematik gjorde att jag kände mig mindre ensam."

"Psykoedukationen har varit bland det bästa jag varit med om under detta år."

"Fått handfasta tips på att förbättra min vardag, det gör det tydligare och lättare att hitta mig själv."

- *Meningsfullt och roligt!*
- *Balansakt*

Information/diskussion

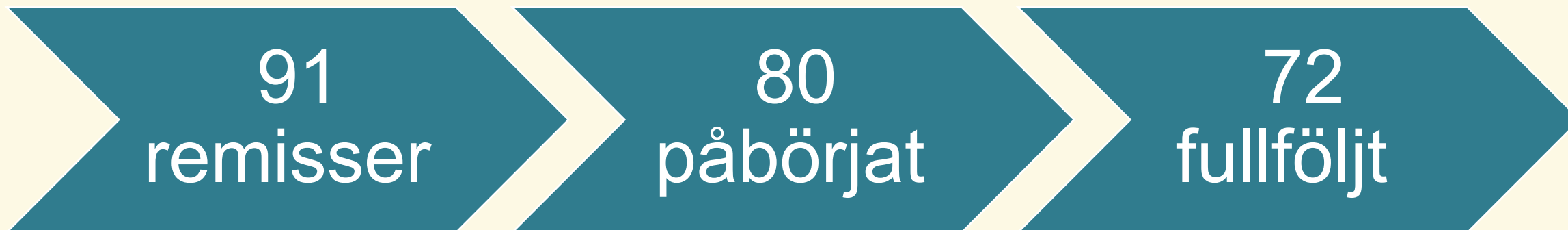
Vilka delar av materialet

*fördjupa? (patienter och även gruppledare
olika)*

*Inte behandling/gruppterapi –
hur använda situationer som
uppstår?*

Hur funkar det?

Ålder: 21-58 år, median 36

Kön: 30 män, 59 kvinnor, 2 annan

Utbildningsnivå: ca 8% grundskola, 20% högskoleutbildning

Psykiatrikontakt: ca 52% <5 år, ca 27% >11 år

Hur ser patientgruppen ut?

- Svårighetsgrad av personlighetssyndrom

Lindrig 17 %; Medelsvår 74% Svår 9%

- Framträdande personlighetsdrag

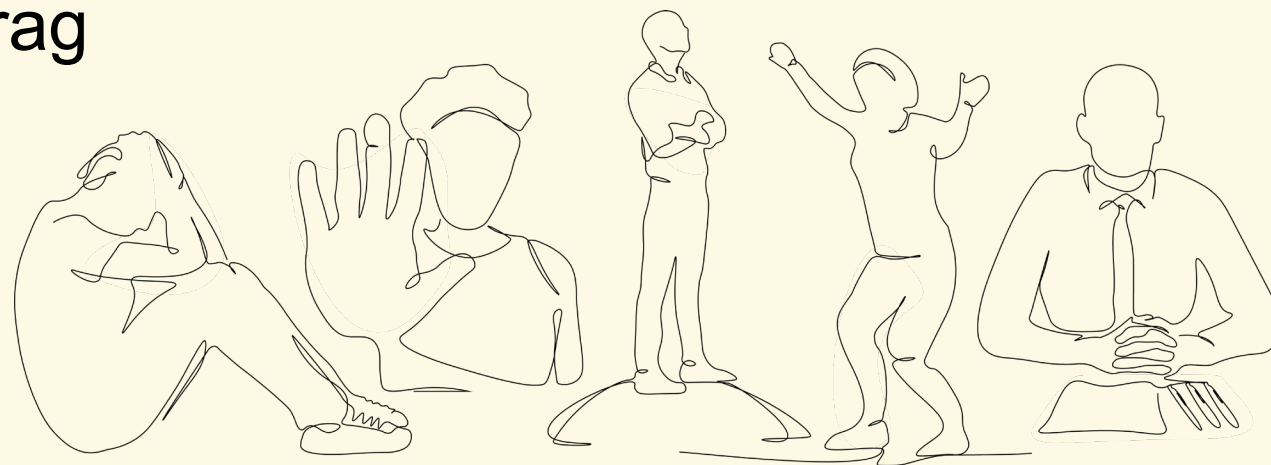
Negativ affekt 96,7%

Distansering 40,7%

Dissocialitet 15,4%

Disinhibition 54,9 %

Anankasti /Tvångsmässighet 48,4%

Effekt?

LPFS BF 2.0

FÖRE INSATSEN

Självfunktion : 3,18

Interpersonell funktion : 2,52

Helskala : 2,83

EFTER INSATSEN

Självfunktion : 2,97

Interpersonell funktion : 2,38

Helskala : 2,68

*Skala 1-4, ju högre siffra desto högre
självskattade problem*

Effekt?

Psychotherapy Change Motivation Scale (PCMS)

FÖRE INSATSEN

Activation: 10,26 (max 25)

Expected benefit: 16,63 (max 25)

Agency: 15,79 (max 20)

Maintenance and orientation: 24,74 (max 35)

Totalt : 67,42 (max 95)

FÖRE INSATSEN

Activation: 11,4

Expected benefit: 18,1

Agency: 16,8

Maintenance and orientation: 26,5

Totalt : 72,8

Effekt?

Acceptans och förståelse av diagnosen

FÖRE INSATSEN

- 40% förstår inte vad diagnosen PS innebär, 50% förstår varför de fått diagnosen
- 20% känner att det är ok att ha fått diagnosen PS
- 40% finner diagnosen personligt relevant och potentiellt hjälpsam
- 50% förstår inte hur de kan jobba för att må bättre (50% "neutrala")

EFTER INSATSEN

- 80% förstår vad diagnosen PS innebär (20% "neutrala") , 85% varför de fått diagnosen
- 60% känner att det är ok att ha fått diagnosen PS (35% "neutrala")
- 80% finner diagnosen personligt relevant, 65% potentiellt hjälpsam (20% resp 30% "neutrala")
- 30% förstår hur de kan jobba för att må bättre (40% "neutrala")

Vad tar vi med oss?

- Fortsatt utvärderings - och utvecklingsarbete
 - För- och eftersamtal, tydligare koppling till övergripande vårdplan
 - "Arbetsbok"
 - Digitalt alternativ
- Andra varianter inom regionen utifrån lokala förutsättningar

Andra frågor?

TACK!